

Handläggningsordning

2025-05-26

Diarienummer: MIUN 2025/1445

Handläggningsordning Visselblåsarfunktionen

Publicerad: 2025-05-26

Beslutsfattare: Rektor.

Ansvarig funktion: Visselblåsarfunktionen

Handläggare: Mona Vesslegård och Arne Wahlström

Beslutsdatum: 2025-05-26

Giltighetstid: Tillsvidare

Senaste översyn: 2025-05-15

Sammanfattning: Denna handläggningsordning anger hur Mittuniversitetets visselblåsarfunktion ska fungera. Den beskriver universitets rapporteringskanaler och hur uppföljningsärenden ska handläggas. Funktionen arbete utgår från lag (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden.

Tidigare versioner: Tidigare beslut och beskrivning av funktionen MIUN 2019/2220

Handläggningsordning
2025-05-26
Diarienummer: MIUN 2025/1445

Innehållsförteckning

- 1 Bakgrund3**
- 2 Rättslig kontext.....4**
 - 2.1 Arbetsrelaterat sammanhang.....4
 - 2.2 Missförhållande av allmänintresse.....4
 - 2.3 Handlande eller underlåtenhet i strid mot EU-rätten.....5
 - 2.4 Säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter m.m.....6
 - 2.5 Anonyma visselblåsningar6
 - 2.6 Förutsättningar för ansvarsfrihet6
- 3 Organisation.....6**
- 4 Rapporteringskanaler7**
- 5 Handläggning7**
 - 5.1 Inledande bedömning8
 - 5.2 Bekräftelse på anmälan8
 - 5.3 Information om anmälan8
 - 5.4 Utredning9
 - 5.5 Beslut.....9
 - 5.6 Återkoppling10
- 6 Tystnadsplikt och sekretess.....10**
- 7 Personuppgiftsbehandling11**
- Bilaga: Utredningsprocessen inledande bedömning i korthet.....12**

1 Bakgrund

Visselblåsning innebär att en person kan rapportera misstänkta olagliga, oetiska eller olämpliga förhållanden som uppmärksammas i ett arbetsrelaterat sammanhang och som har ett allmänintresse. Den så kallade visselblåsarlagen, *lagen om skydd för personer som rapporterar om missförhållande* (2021:890) innebär ett skydd för personer som visselblåser. Lagen inkluderar även bestämmelser om skyldighet för verksamhetsutövare att inrätta rapporteringskanaler för rapportering i ett arbetsrelaterat sammanhang av information om vissa angivna missförhållanden.

Enligt lagen har Mittuniversitetet skyldighet att bland annat ha en intern rapporteringskanal och ett förfarande för rapportering och uppföljning som personer, som är eller varit verksamma hos universitetet, ges tillgång till. Universitetet är vidare skyldig att beskriva hela visselblåsarfunktionen, det vill säga vilka rapporteringskanaler som finns, hur rapporter tas emot, hur bekräftelse på mottagande lämnas, hur rapporterna dokumenteras, hur de rapporterade förhållandena utreds samt hur den rapporterande personen får återkoppling.

Denna handläggningsordning riktar sig främst till de som ska hantera visselblåsarfunktionen. På universitets medarbetarwebb finns information som riktar sig till anställda och andra som kan visselblåsa om hur man visselblåser samt om det skydd som rapporterande person åtnjuter.

Visselblåsarlagen inskränker inte det skydd som finns för visselblåsare i andra delar av svensk rätt, till exempel yttrandefrihet och meddelarfrihet enligt grundlagarna. Sådant skydd gäller alltså parallellt med visselblåsarlagen.

I visselblåsarlagen används begrepp som i handläggningsordningen ersatts med ord som vanligen används vid universitetet:

- Rapport = anmälan
- Rapporterande person = anmälare

- Uppföljning av rapport = utredning
- Behörig enhet som hanterar ärenden = visselblåsarfunktion

Informationen på medarbetarwebben uppfyller tillsammans med innehållet i denna handlägningsordning de krav som lagen ställer på Mittuniversitetet som verksamhetsutövare.

2 Rättslig kontext

Visselblåsarlagen gäller vid anmälan av arbetsrelaterade missförhållanden där det finns ett allmänintresse av att förhållandena blir kända och missförhållanden som innebär handlanden eller underlåtenhet i strid mot EU-rätten. Lagen ger anmälaren skydd i form av ansvarsfrihet och mot hindrande åtgärder och repressalier.

2.1 Arbetsrelaterat sammanhang

Anmälan ska ske i ett arbetsrelaterat sammanhang. Med arbetsrelaterat sammanhang avses en persons nuvarande eller tidigare arbete, i vilken personen kan eller har kunnat förvärva information om missförhållanden och utsättas för repressalier om informationen rapporteras. I visselblåsarlagen anges specifika personkategorier som omfattas av lagens skydd.

Lagen gäller därmed inte vid anmälan utanför ett arbetsrelaterat sammanhang, till exempel anmälan av information som någon har fått del av i egenskap av kund, klient, patient eller student.

Vid anmälan av misshållanden i ett arbetsrelaterat sammanhang krävs även att det finns ett allmänintresse av att information om missförhållandena kommer fram.

2.2 Missförhållande av allmänintresse

För att ett allmänintresse ska anses föreligga krävs att de rapporterade missförhållandena angår en krets av personer som kan betecknas som allmänheten. Korruption och oegentligheter är i princip alltid sådana missförhållanden som är av allmänintresse. Klagomål som avser en konflikt mellan anmälare och en annan arbetstagare omfattas inte av lagen. I de fall då missförhållandet endast rör den rapporterade personens egna arbets- eller anställningsförhållande gäller i regel inte lagen.

Utöver detta krävs även att allmänheten har ett legitimt intresse av att missförhållandena kommer fram, exempelvis om missförhållandena påverkar allmänheten negativt och därmed kan avhjälpas. Ju mer frekventa och systematiska missförhållandena är, desto större är samhällsintresset av att missförhållandena avhjälpas eller avbryts. Missförhållanden av exempelvis arbetsmiljökaraktär omfattas därför som regel av lagen.

Vad som även får anses som allmänintresse är materiella tillämpningsområden som vanligtvis är av betydelse för samhället i stort, exempelvis offentlig upphandling. Det finns som regel även ett allmänintresse beträffande överträdelser av gällande föreskrifter som meddelats av riksdagen, regeringen eller annan myndighet, om inte överträdelsen är bagatellartad. Frågor som rör felaktigt eller obehörigt användande av allmänna tillgångar omfattas också av begreppet allmänintresse, om det inte rör sig om bagatellartade förhållanden.

2.3 Handlande eller underlåtenhet i strid mot EU-rätten

Lagen gäller även vid sådan anmälan av sådana missförhållanden som utgörs av ett handlande eller underlåtenhet som strider mot EU-rätten, såsom vissa unionsrättsakter, lagar eller författningar som närmare beskrivs i lagen.

Med överträdelse av unionsrätten avses olagliga verksamheter och överträdelser av EU-rätten. De områden som omfattas är offentlig upphandling, finansiella tjänster, produkter och marknader och förhindrande av penningtvätt och finansiering av terrorism, produktsäkerhet och produktöverensstämmelse, transportsäkerhet, miljöskydd, strålskydd och kärnsäkerhet, livsmedels- och fodersäkerhet, djurs hälsa och välbefinnande, folkhälsa, konsumentskydd, och skydd av privatlivet och personuppgifter samt säkerhet i nätverks- och informationssystem.

Det materiella tillämpningsområdet anges närmare i art 2.1, visseblåsardirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1936 av den 23 oktober 2019 om skydd för personer som rapporterar om överträdelser av unionsrätten).

2.4 Säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter m.m.

Lagen gäller inte vid anmälan som gäller säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter enligt säkerhetsskyddslagen eller information som rör nationens säkerhet i verksamhet hos en myndighet inom försvars- och säkerhetsområdet.

2.5 Anonyma visselblåsningar

Det finns ingen skyldighet att ta emot anonyma visselblåsningar.

Universitetet kräver därför att den rapporterende personen uppger sin identitet för att universitetet ska ha möjlighet att kontrollera att personen tillhör de kategorier som omfattas av lagen.

Uppger den rapporterende personen inte sin identitet så räknas inte anmälan som en rapportering enligt visselblåsarlagen. Den rapporterende kan då inte räkna med det skydd som visselblåsarlagen ger. Anonym anmälan hanteras som en inkommen synpunkt.

2.6 Förutsättningar för ansvarsfrihet

Anmälare ska ha rimliga skäl att tro att uppgifterna är sanna. Det krävs dock inte att faktiska bevis föreligger, det räcker med rimliga farhågor eller misstankar. Missförhållandena ska antingen redan ha uppstått eller ska det vara högst sannolikt att sådant kommer att uppstå i framtiden. Även anmälan om försök att dölja överträdelser omfattas av lagens skydd.

3 Organisation

Visselblåsarfunktionen vid Mittuniversitetet bemannas av chefsjurist och chefen för internrevisionen.¹ Funktionen har en självständig och oberoende ställning med mandat att agera fritt på universitets vägnar genom att bland annat självständigt ta emot rapporter och ha kontakt med rapporterende personer, besluta om att följa upp det som rapporterats genom att inleda och avsluta utredningar, formulera slutsatser från uppföljningen av rapporter samt överlämna uppgifter om utredda påståenden för åtgärd till behöriga beslutsfattare vid universitetet och lämna återkoppling om uppföljningen till rapporterende personer.

¹ Inrättande av en funktion för Visselblåsning MIUN 2019/2220

4 Rapporteringskanaler

Mittuniversitet ska ha en intern rapporteringskanal så att en person som vill anmäla kan göra det skriftligt, muntligt och om så begärs, vid ett fysiskt möte, som ska äga rum inom en skälig tid. Anmälan kan ske genom:

- **E-post** - visselblasning@miun.se
- **Papperspost** - Mittuniversitetet, Visselblåsarfunktionen, 851 70 Sundsvall.
- **Elektroniska formuläret** - medarbetarwebben –
<https://www.miun.se/kontakt/sakerhet/visselblasning/>

Genom samtliga kanaler kan anmälare skriftligt lämna sin rapport direkt, be om att få ett personligt möte eller be om att bli uppringd för att muntligt rapportera. Anmälan som inkommer via personligt besök eller via telefon, dokumenteras genom att tjänsteanteckning upprättas och som sedan stäms av med anmälaren.

Anmälan och handlingar i ärendet bevaras och diarieförs enligt *Mittuniversitetets informationshanteringsplan*. Handlingarna utgör allmänna handlingar. För uppgifter i ärendet föreligger dock sekretess i viss omfattning. Mer om sekretess framgår av avsnitt 6.

5 Handläggning

Om visselblåsarlagen är tillämplig ska visselblåsarfunktionen sammanfattningsvis:

- hantera anmälan och tillse att anmälaren får bekräftelse på att rapporten är mottagen inom sju dagar från mottagandet,
- genom utredning bedöma riktigheten i det som framkommer av rapporten,
- i förekommande fall överlämna uppgifter om de utredda påståendena till behörig beslutsfattare för vidare åtgärder,
- till anmälaren lämna återkoppling i skälig omfattning om de åtgärder som vidtagits vid uppföljningen och skälen för dessa inom tre månader från bekräftelsen, eller om bekräftelse inte lämnats, inom sju dagar från mottagandet.

5.1 Inledande bedömning

Inledningsvis görs en bedömning om anmälan kan anses omfattas av visselblåsarlagen och ska utredas av funktionen. För att omfattas ska den misstanke om missförhållanden som anmälts anses vara av allmänintresse och att personen som anmält har ett arbetsrelaterat sammanhang.

Om ärendet inte anses omfattas av lagen men bedöms kräva utredning kan visselblåsarfunktionen överlämna ärendet till en annan funktion. Då gäller inte skyddet enligt visselblåsarlagen.

Om ärendet inte anses omfattas av lagen och inte kräver annan utredning avslutas ärendet och återkoppling sker till anmälaren.

Den inledande bedömningen ska ske skyndsamt.

5.2 Bekräftelse på anmälan

Anmälaren ska få en bekräftelse om att rapporten är mottagen inom 7 dagar om inte anmälaren har av sagt sig bekräftelse eller visselblåsarfunktionen har anledning att anta att en bekräftelse skulle avslöja anmälares identitet. När det elektroniska formuläret används får anmälaren en automatisk bekräftelse.

5.3 Information om anmälan

I de fall anmälan pekar ut en person alternativt funktion ska personen som blivit anmäld informeras om att en anmälan har gjorts och att deras personuppgifter behandlas i visselblåsarfunktionen. Informationen ska inkludera:

- Att en anmälan har gjorts: Personen ska veta att en anmälan har gjorts och att deras personuppgifter behandlas.
- Vilka uppgifter som behandlas: Information om vilka personuppgifter som behandlas och varför.
- Syftet med behandlingen: Varför uppgifterna behandlas och vad syftet med visselblåsningen är.
- Rättigheter: Personen ska informeras om sina rättigheter enligt dataskyddsförordningen (GDPR), inklusive rätten att få tillgång till sina uppgifter, rätt till rättelse, och rätt att invända mot behandlingen.

Under vissa förhållanden kan visselblåsarfunktionen vänta med att informera den som anmälan gäller. Det gäller exempelvis om misstankarna gäller brott som polisen ska utreda, eftersom det kan försvåra polisens förundersökning om den misstänkte får reda på anmälan. Om det inte är möjligt att informera den anmälan avser på en gång kan den som ansvarar för funktionen vänta till dess att den risken inte längre finns.

5.4 Utredning

Utredningen avser svara på uppgifternas riktighet och om åtgärd krävs. Vid behov kan funktionen anhålla om nödvändig utredningshjälp för att ärendet ska kunna utredas korrekt och på ett rättssäkert sätt.

Visselblåsarfunktionen har också att, i förekommande fall, överlämna uppgifter om de utredda påståendena till behörig beslutsfattare för vidare åtgärder. Sådana åtgärder kan vara avskedande, uppsägning, meddelande av disciplinpåföljd eller liknande åtgärder. Det kan också vara andra åtgärder som har sin grund i uppföljningen och som vidtas för att komma till rätta med ett missförhållande. Endast uppgifter som är nödvändiga för att åtgärden ska kunna vidtas ska lämnas.

Om inkommen rapport innebär att ett brott kan ha begåtts kommer visselblåsarfunktionen, istället för att inleda ett uppföljningsärende, avsluta ärendet genom en polisanmälan och återkoppling till den rapporterade personen.

Om det vid handläggningen bedöms finnas skäl för en annan myndighet att vidta fortsatta åtgärder med anledning av det som har framkommit i ärendet, ska de uppgifter som är nödvändiga för att åtgärden ska kunna vidtas lämnas till den andra myndigheten. Denna uppgiftsskyldighet medför att sekretess inte hindrar att uppgifterna lämnas från visselblåsarfunktionen till andra myndigheter.²

5.5 Beslut

Visselblåsarfunktionen fattar beslut om eventuella åtgärder med anledning av ärendet. Vilka åtgärder som vidtas får bedömas i det enskilda fallet. Exempel på åtgärder är överlämnande av ärendet till

² jfr 8 kap. 2 § och 10 kap. 28 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

personalansvarsnämnden, polisanmälan, överlämnande till annan myndighet eller annan avdelning eller enhet inom Mittuniversitetet.

Beslut och handlingar i ärendet bevaras och diarieföras i enlighet med *Mittuniversitetets informationshanteringsplan*. Uppgifter i en anmälan kan omfattas av sekretess. Exempelvis skyddas i huvudregel visselblåsaren både i anmälan och uppföljningsärenden i enlighet med offentlighets- och sekretesslagen³.

5.6 Återkoppling

Visselblåsarfunktionen tillser att anmälaren får återkoppling i skälig utsträckning om åtgärder som har vidtagits vid uppföljning av rapporten och om skälen för dessa inom tre månader från att anmälaren erhållit bekräftelse om att anmälan är mottagen. Skälig utsträckning innebär att en rapporterande person inte nödvändigtvis har rätt att få information om samtliga åtgärder som har vidtagits eller skälen för dessa.

6 Tystnadsplikt och sekretess

Den som hanterar ett ärende, får inte obehörigen röja en uppgift som kan avslöja identiteten på den rapporterande personen eller på någon annan enskild som förekommer i ärendet. Denna tystnadsplikt gäller även sådana anställda vid Mittuniversitetet till vilka uppgifter om de utredda påståendena överlämnats för vidare åtgärder eller som på annat sätt kommer i kontakt med uppgifterna.

Paragrafen förbjuder endast obehörigt röjande. Fullgörande av en uppgiftsskyldighet som följer av lag eller förordning är behörigt röjande. Överlämnande av uppgifter mellan olika personer som har utsetts som behöriga eller som arbetar inom funktionen som har utsetts som behöriga utgör behörigt röjande. Även vidarebefordrande av uppgifter till personalfunktionen hos verksamhetsutövaren för arbetsrättsliga åtgärder eller för polisanmälan utgör exempel på behörigt röjande. Om en rapporterande person medvetet har rapporterat falsk information om en berörd person, utgör uppgiftslämnande till den berörda personen behörigt röjande. Om den som skyddas av tystnadsplikten samtycker till att de

³ 17 kap. 3 b § OSL 2009:400

skyddade uppgifterna lämnas ut, är utlämnandet behörigt röjande. Detta gäller även när samtycket lämnas via en arbetstagarorganisation.⁴

I offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)⁵ finns bestämmelser om sekretess i verksamhet som avser hantering av ärenden med anledning av anmälningar via rapporteringskanaler.

7 Personuppgiftsbehandling

Visselblåsarlagen innehåller kompletterande bestämmelser till dataskyddsförordningen, vilket innebär att lagens bestämmelser om behandling av personuppgifter inte kan tillämpas fristående, utan gäller tillsammans med dataskyddsförordningen (GDPR).

Personuppgifter får endast behandlas när det är nödvändigt för utredningen. Personuppgifter som inte är relevanta för handläggningen får inte samlas in och ska raderas snarast möjligt om de har samlats in av misstag. Ytterligare specifika regler för personuppgiftsbehandlingen framgår i 7 kap. visselblåsarlagen.

Endast personer inom visselblåsarfunktionen, eller den som utsetts av funktionen att utreda ärendet får ha tillgång till personuppgifter som behandlas i ärendet. Tillgången till personuppgifter ska begränsas till vad var och en behöver för att kunna fullgöra sina arbetsuppgifter.

⁴ Prop. 2020/21:193 sid 304

⁵ 17 kap. 3 b § och 32 kap. 3 b § offentlighets- och sekretesslagen (OSL).

Bilaga: Utredningsprocessen inledande bedömning i korthet

